

คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงาน
บริการแพทย์แผนไทย ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

Personal Characteristics and Key Success Factors Affecting the Performance of Service
through Thai Traditional Medicine of Public Health Personnel at Sub-district Health
Promoting Hospitals in Khon Kaen Province

กัญญารัตน์ จันทร์โสม (Kanyarat Chansom)¹* ดร.ประจักษ์ บัวผัน (Dr.Prachak Bouphan)**

ดร.มกราพันธุ์ จูฑะรสก (Dr.Makarapan Jutarasaga)***

(Received: May 9, 2019; Revised: July 16, 2019; Accepted: July 24, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น โดยศึกษาจากประชากร 240 คน ทำการสุ่มอย่างเป็นระบบได้ตัวอย่าง 136 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอนุมาน พบว่า ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95(S.D.=0.51) และ 3.98(S.D.=0.54) ตามลำดับ พบว่าทั้ง 4 ตัวแปรคือด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษายาบาลและภาพลักษณ์ ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพและด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม มีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 59.3 ข้อเสนอแนะคือหน่วยงานบังคับบัญชาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ดูแลสุขภาพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน

ABSTRACT

This cross-sectional descriptive research aimed to study personal characteristics and key success factors affecting the performance of service through Thai traditional medicine of public health personnel at sub-district health promoting hospitals in Khon Kaen province, Thailand. The populations were 240 personnel and 136 samples were selected by systematic random sampling, collected data by questionnaires. Descriptive and inferential statistics used to distribute data. The result showed that the level of key success factors and the level of the performance of service through Thai traditional medicine, the overall was at a high level with average of 3.95 (S.D. = 0.51) and 3.98(S.D. = 0.54) respectively. Four variables include the key success factors; the improving quality of medical treatment and image, personal characteristics; working time, key success factors; the connection with health networks and voluntary area and community are enthusiastic about participation affecting and could predict the performance of service through Thai traditional medicine at 59.3 percentage. Suggestions were the supervisory unit should encourage and support the use available resources locally to health care according to lifestyle.

คำสำคัญ: คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยแห่งความสำเร็จ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย

Keywords : Personal characteristics, Key success factors, The performance of service through Thai traditional medicine

¹Corresponding author : littlechansom@gmail.com

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพ โภชนาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพ โภชนาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ.2559-2579) ด้านบริการเป็นเลิศ (Service excellence) ได้กำหนดให้มีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกขึ้นเป็นสาขาที่ 12 [1] รัฐบาลได้กำหนดให้ยกระดับคุณภาพด้านสาธารณสุข ให้มีความสำคัญกับการวางรากฐาน ให้ระบบหลักประกันสุขภาพ ครอบคลุมประชากรในทุกภาคส่วน เชื่อมโยงข้อมูลทุกระบบหลักประกันสุขภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารจัดการพัฒนาระบบบริการสุขภาพ ที่เน้นการป้องกัน โรคและสร้างกลไกการจัดการสุขภาพในระดับเขต แทนการกระจุกตัวอยู่ที่ส่วนกลาง [2] มีการสนับสนุนให้มีการใช้ยาสมุนไพรในการดูแลสุขภาพของประชาชนทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสุขภาพ รวมถึงการส่งเสริมให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล (Rational Drug Use) และได้นำมากำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัดเพื่อปฏิบัติในสถานบริการทุกระดับ รวมถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโดยบรรจุอยู่ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพสถานบริการตามมาตรฐานลดความแออัดและจัดระบบบริการ ในเครือข่ายแบบไร้รอยต่อ เป้าประสงค์ที่ 5 สถานบริการสุขภาพมีศักยภาพในการให้บริการตามมาตรฐาน Service plan ของกระทรวงสาธารณสุข กำหนดเป็นตัวชี้วัดคือระดับความสำเร็จของการจัดบริการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก [3] เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานแพทย์แผนไทย

ในการปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยโดยหลักการแล้วผู้ที่มิพบทบาทสำคัญคือแพทย์แผนไทย จะต้องจัดบริการตามมาตรฐาน การตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์แผนไทย การปรุงยาเฉพาะรายและการทบทวนเกลือเพื่อฟื้นฟูสภาพมารดาหลังคลอด เป็นต้น ซึ่งเป็นบทบาทที่สามารถทำได้เฉพาะแพทย์แผนไทย แต่เนื่องจากอัตรากำลังแพทย์แผนไทยไม่เพียงพอ จึงได้มีการฝึกอบรมด้านการแพทย์แผนไทยให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการตรวจ ส่งการรักษา การจ่ายยาสมุนไพรและให้คำแนะนำด้านการแพทย์แผนไทย ตามมาตรฐานงานบริการการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจึงได้กำหนดแนวทางการจัดบริการการแพทย์แผนไทยตามมาตรฐานโรงพยาบาลส่งเสริมและสนับสนุนการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน (รพ.สส.พท.) ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่ได้มาตรฐานปลอดภัย และมีคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ด้านสถานที่และอุปกรณ์ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านการปฏิบัติงาน 4) ด้านการควบคุมคุณภาพ และ 5) ด้านการจัดบริการ [4]

การที่จะปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จะต้องอาศัยปัจจัยภายในที่สำคัญ คือคุณลักษณะส่วนบุคคล เพราะการที่จะปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยต้องอาศัยบุคคลที่มีความสนใจศาสตร์ด้านการแพทย์แผนไทยและมองเห็นความสำคัญว่าการแพทย์แผนไทยเป็นศาสตร์อีกแขนงหนึ่งที่สามารถช่วยในการดูแลสุขภาพได้โดยคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) ตำแหน่ง 6) รายได้ 7) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ 8) การฝึกอบรมเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย[5] จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล [6-8] การปฏิบัติงานแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นอกจากคุณลักษณะส่วนบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรับรื่นแล้ว จะต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ซึ่งเป็นปัจจัยที่

รวมเอาทั้งปัจจัยภายใน และภายนอกองค์กร นำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับมีจัดทำแผนเพื่อพัฒนา 3) พื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม 4) การทำประชาคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ 5) การพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์ และ 6) ความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ [9] จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล [10-12]

จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 26 อำเภอ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งหมด 248 แห่ง มีแพทย์แผนไทยประจำอยู่ 8 แห่ง และแห่งที่ไม่มีแพทย์แผนไทยประจำอยู่ 240 แห่ง [13] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการแพทย์แผนไทยจึงได้กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่งในจังหวัดขอนแก่น เพื่อให้การดำเนินงานแพทย์แผนไทยมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานแพทย์แผนไทย และทำให้เพิ่มภาระงานเดิมที่มีอยู่ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการปฏิบัติงานหลายด้าน ด้านบุคลากร ปัญหาที่พบคือ ขาดผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรคทางการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นบทบาทที่สามารถทำได้เฉพาะแพทย์แผนไทย เนื่องจากอัตรากำลังของแพทย์แผนไทยไม่เพียงพอ เป็นผลให้ประชาชนมีข้อจำกัดในการรับบริการแพทย์แผนไทย จากความเป็นมา ปัญหาและจากการศึกษาที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานแพทย์แผนไทยในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนการปฏิบัติงานแพทย์แผนไทย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้เห็นถึงการดำเนินงานแพทย์แผนไทยตามสภาพจริงในปัจจุบัน นำไปสู่ให้เกิดการพัฒนาระบบการทำงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ เป็นประโยชน์กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผน และสนับสนุนการดำเนินงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในจังหวัดขอนแก่นต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการคำนวณหาจำนวนขนาดตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทย (ยกเว้นแพทย์แผนไทย) ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 240 คน [13] โดยใช้สูตรสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานของโคเฮน [14] คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad N = \frac{\lambda(1 - R_{Y.A,B}^2)}{R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.A}^2} + w \dots\dots\dots(A)$$

$$\text{เมื่อ} \quad \lambda = \lambda_L - \frac{1/v_L - 1/v}{1/v_L - 1/v_U} (\lambda_L - \lambda_U) \dots\dots\dots(B)$$

เมื่อกำหนดให้

$R_{Y.A,B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรจากการศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดหนองคาย [15] ซึ่งเป็นลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันกับการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า $R_{Y.A,B}^2$ ได้เท่ากับ 0.495

$R_{Y.A}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Reduce Model ($R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.B}^2$) ซึ่งได้ค่า $R_{Y.A}^2 = 0.466$

$R_{Y.B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่เปลี่ยนแปลง (R^2 Change) เมื่อไม่มีตัวแปรที่ต้องการทดสอบ $R_{Y.B}^2 = 0.029$

λ คือ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนตัวแปรอิสระและอำนาจการทดสอบ

w คือ จำนวนตัวแปรอิสระนอกเหนือจากตัวแปรที่ต้องการทดสอบ (เขต A) = 0

u คือ จำนวนตัวแปรอิสระที่ต้องการทดสอบ (เขต B) เท่ากับ 1 ตัวแปร

v คือ ค่าที่ได้จาก $v = N - u - w - 1$

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างจะต้องเปิดตารางที่ 9.4.2 หน้า 452 - 455 [14] ประกอบการคำนวณ โดยค่าที่ปรากฏในตารางประกอบด้วยค่า u มี 120 ค่า v มี 4 ค่า ได้แก่ 20, 60, 120, และ ∞ และค่า power มีค่าระหว่าง 0.25 - 0.99 จากนั้นหาค่า λ ในสมการที่ (2) โดยแทนค่า $v=120$ ซึ่งเป็นค่าที่จะทำให้ขนาดตัวอย่างเพียงพอที่สุด จากนั้นดูที่ $u = 1$, power = 0.80 จะได้ $\lambda = 7.8$ แทนค่า λ ในสมการที่ (1) จะได้ขนาดตัวอย่าง

$$\text{สูตร} \quad N = \frac{\lambda(1 - R_{Y.A,B}^2)}{R_{Y.A,B}^2 - R_{Y.A}^2} + w \quad \text{แทนค่า} \quad N = \frac{7.8(1 - 0.495)}{0.495 - 0.466} + 0 = 135.82$$

ผลจากการคำนวณขนาดตัวอย่าง $N = 135.82$ ไปคำนวณหาค่า V โดย $V = N - u - w - 1$, $V = 135.82 - 1 - 13 - 1 = 120.82$

นำค่า v ที่คำนวณได้ไปใส่ในสมการที่ (2) เพื่อหาค่า λ

$$\text{แทนค่า} \quad \lambda = 7.80 - \frac{1/120 - 1/120.82}{1/120 - 1/\infty} (7.80 - 7.80) = 7.80$$

แล้วนำค่า λ ไปแทนในสมการที่ (1) อีกครั้งเพื่อหาค่า N จะได้ 135.82 สรุปว่าได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 136 ตัวอย่าง

จากนั้นนำมาคำนวณหาช่วงของการสุ่ม ซึ่งช่วงของการสุ่ม ได้มากกว่า 1.5 ใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ โดยได้ทำการสุ่มอย่างเป็นระบบ จำนวน 3 รอบ จึงครบตามจำนวน ในการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุด โดยพิจารณาคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทย โดยแบ่งเป็น 4 โซน ได้แก่โซนเหนือ โซนกลาง โซนใต้ และโซนตะวันออก คัดเลือกตัวแทนมาโซนละ 3 คน ได้จำนวนทั้งสิ้น 12 คน และเป็นผู้มีความยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มีทั้งหมด 2 ชุด ชุดที่ 1 แบบชุดสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล มี 8 ข้อ ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 31 ข้อ ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย มี 40 ข้อ ซึ่งส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า Rating scale มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ [16] และ ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ให้แสดงความคิดเห็นโดยเติมข้อความลงในช่องว่างอย่างอิสระ ชุดที่ 2 แนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นแนวทางในการพูดคุยเป็นกลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ มี 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ส่วนที่ 2 การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือทั้ง 2 ชุดผ่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่าทุกข้อมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครราชสีมา ที่มีลักษณะการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกันและมีพื้นที่ใกล้เคียงกันในการทำวิจัยในครั้งนี้จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องภายในของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์รายข้อ (Item Total Correlation) หากข้อใดมีติดลบหรือมีค่าน้อยกว่า 0.2 ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขและวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของชุดสอบถามตามลักษณะข้อกำหนดโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จ 0.95 การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย 0.97 และค่าความเที่ยงแบบสอบถามรวมเท่ากับ 0.97

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

การแปลผล ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จ และระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น นำมาจัดเป็น 5 ระดับ [16] ซึ่งได้มีการแบ่งช่วงค่าเฉลี่ยของสำเร็จ จันทรสุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน [17] ดังนี้ ระดับมากที่สุด (4.50 - 5.00 คะแนน) ระดับมาก (3.50 - 4.49 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.50 - 3.49 คะแนน) ระดับน้อย (1.50 - 2.49 คะแนน) และระดับน้อยที่สุด

(1.00 - 1.49 คะแนน) สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับคะแนนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) แบ่งตามเกณฑ์ของ Elifson [18] มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 โดยแบ่งระดับได้ดังนี้ $r = \pm 1$ หมายถึง มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์, $r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง, $r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง, $r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และ $r = 0$ หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2562 เลขที่ HE612359 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่าง 9 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2562 โดยขออนุญาตในการจัดทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น และสาธารณสุขอำเภอทุกแห่ง ทั้ง 26 อำเภอ และส่งกลับแบบสอบถามเมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้นและส่งถึงผู้วิจัยเมื่อครบกำหนด

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.6 มีช่วงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด มี 2 ช่วงอายุคือ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 70.6 โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 94.1 ตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 42.6 มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.6 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.8 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย คิดเป็นร้อยละ 59.6 และในจำนวนที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ส่วนใหญ่มีการ 1-2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 79.0

2. ระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ภาพรวมระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 (S.D.= 3.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.10 (S.D.=0.60) รองลงมาคือ ด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ ซึ่งมีระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.00 (S.D.=0.66) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการทำประชาคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ มีระดับปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.76 (S.D.=0.68) รองลงมาคือ ด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 (S.D.=0.59)

3. ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ภาพรวมระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น พบว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.= 0.54) หากพิจารณารายข้อจะพบว่า ด้านการจัดบริการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 (S.D.= 0.59) รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติงาน มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.01 (S.D.= 0.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้าน สถานที่และอุปกรณ์ มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D.= 0.67) รองลงมาคือ ด้านการควบคุมคุณภาพ มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.= 0.61)

4. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.297, p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 1 และปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.700, p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 2

5. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปรอิสระที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการนั้นมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในสมการเรียงตามลำดับคือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์ ($p\text{-value} < 0.001$) คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ($p\text{-value} < 0.001$) ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ ($p\text{-value} = 0.002$) และปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม ($p\text{-value} = 0.031$)

จากผลการศึกษา ได้สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงซึ่งเป็นสมการทำนายการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = 1.146 + (0.308)$ (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์) $+ (0.022)$ (ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน) $+ (0.234)$ (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ) $+ (0.135)$ (ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม) อธิบายได้ว่าเมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ ให้คงที่แล้ว โดยตัวแปรอิสระตัวแรก คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ $(B) = 0.308$ อธิบายได้ว่าถ้าคะแนนของตัวแปรด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น 0.308 หน่วย ตัวแปรอิสระตัวที่ 2 คือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ $(B) = 0.022$ อธิบายได้ว่าถ้าระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้คะแนนการปฏิบัติงานตาม

มาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น 0.022 หน่วย ตัวแปรอิสระตัวที่ 3 คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ (B) = 0.234 อธิบายได้ว่าถ้าคะแนนของตัวแปรด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น 0.234 หน่วย ตัวแปรอิสระตัวที่ 4 คือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ (B) = 0.135 อธิบายได้ว่าถ้าคะแนนของตัวแปรด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ทำให้คะแนนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย เพิ่มขึ้น 0.135 หน่วย โดยมีค่าคงที่ของสมการทำนายเท่ากับ 1.146 ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรมีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 59.3 ดังตารางที่ 3

6. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

จากการรวบรวมข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจากส่วนของคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามทั้งหมด 136 ฉบับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะทั้งหมด 48 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 35.3 โดยปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย ด้านบุคลากร ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดสรรงบประมาณการจ้างแพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงานใน รพ.สต. ควรมีการจัดสรรตำแหน่งแพทย์แผนไทยเพิ่มเติม ควรจัดงบประมาณเพื่อส่งบุคลากรเข้าอบรม และควรจัดทำแผนหรือเปิดรับผู้ช่วยแพทย์แผนไทยในการให้บริการนอกเวลา ปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุดคือ ด้านการควบคุมคุณภาพ ข้อเสนอแนะคือควรมีแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน ในเครือข่ายบริการสุขภาพ และในหน่วยงาน ควรมีการออกนิเทศติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และผู้รับผิดชอบงานใน รพ.สต. มีการศึกษารายละเอียดของงานให้มากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา ซึ่งใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์ คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ และปัจจัยแห่งความสำเร็จด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว มีผลและสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 59.3 ซึ่งด้านการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลและภาพลักษณ์ เป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ เพราะหน่วยบริการจะต้องรักษามาตรฐานในการให้บริการ จึงทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่เหมาะสม ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ และเกิดความประทับใจซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า การพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาล

และภาพลักษณ์มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข [10-11, 19] ในการทำงานที่มีบุคคลมีระยะเวลาในการทำงานเป็นเวลานาน ย่อมทำให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานที่ปฏิบัติบรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่น ตอบสนองต่อความคาดหวัง เกิดความไว้วางใจในการเข้ารับบริการ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข [20] ส่วนด้านความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการมีส่วนทำให้เกิดความสำเร็จของการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน หน่วยบริการปฐมภูมิมิข้อจำกัดในการรักษาพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีโรงพยาบาลแม่ข่ายที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านต่างๆ และรับส่งต่อจากหน่วยบริการปฐมภูมิ อีกทั้งต้องมีการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยบริการระดับเดียวกันเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการให้บริการ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข [10-12] นอกจากนี้แล้วด้านพื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงาน เพราะการที่คนในชุมชนเห็นความสำคัญ และกระตือรือร้นในการดูแลสุขภาพของตนเอง และเห็นความสำคัญในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพทำให้เกิดความราบรื่นในการปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า พื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมมีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข [21] โดยสิ่งที่ค้นพบคือ ผลการวิจัยตัวแปรที่มีผลทั้ง 4 ตัวแปร นอกจากนั้นยังพบว่า การให้ชุมชนและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทำให้งานมีโอกาสประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน จุดเด่นของงานวิจัยนี้คือ ระเบียบวิธีวิจัย ตั้งแต่การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเป็นต้น และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการดำเนินงานแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นศาสตร์ของชาติ ท่ามกลางความไม่พร้อมในหลายๆด้าน และผลการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทการทำงาน ข้อจำกัดของงานวิจัยคือ ระยะเวลาในการศึกษาที่จำกัด ผลการศึกษาจึงสามารถอธิบายการปฏิบัติงานช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. หน่วยงานบังคับบัญชา ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพการรักษายาพยาบาลและภาพลักษณ์ด้วยการใช้ทรัพยากรหรือภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ในการดูแลสุขภาพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญของทรัพยากรที่ตนมีอยู่
2. หน่วยงานบังคับบัญชา ควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการพัฒนาคุณภาพการรักษายาพยาบาลและภาพลักษณ์ ด้านการใช้สมุนไพรที่มีในชุมชน มาใช้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น เพื่อให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการพึ่งตนเองด้านสุขภาพให้มากยิ่งขึ้น
3. หน่วยงานบังคับบัญชา ควรให้ความสำคัญในเรื่องของระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการบริหารเวลาและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน
4. หน่วยงานบังคับบัญชา และโรงพยาบาลแม่ข่าย ควรให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหารที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการรักษาหรือฟื้นฟูสภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานแพทย์แผนไทยสำเร็จตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพงานแพทย์แผนไทย
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายบริการสุขภาพในการสนับสนุนการปฏิบัติงานแพทย์แผนไทย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวผัน อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย ตลอดจน สาขาวิชาการบริหาร สาธารณสุขฯ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ขอคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม สนทนากลุ่ม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. Kawalin C. et al. Health service system development plan (Service Plan)2018-2022. Bangkok: Agriculture Cooperatives of Thailand. 2016. Thai.
2. Sanpong R, Ratchanee C, Monnipa S, Supinda K, Watthanasak S. Policy to support the use of herbal medicines In service units under the Ministry of Public Health. Journal of Thai Traditional and Alternative Medicine. 2018; 16(1): 145-157. Thai.
3. Khon Kean Provincial Health Office. Khon Kaen Provincial Health Development Strategy Fiscal year 2019. Khon Kean: Office; 2018. Thai.
4. Department of Thai Traditional and Alternative Medicine. Ministry of Public Health. Thai Traditional Medicine and Integrative Medicine Promoting Hospital Standard (TIPhS). Bangkok: Veterans affairs. 2017. Thai.
5. Schermerhorn R, Hunt G, Osborn N. Organization Behavior. New York: John Wily & Sons. 2003.
6. Jarunyoo T, Prachak B. Personal attributes and soft skills for leadership that affect project control of sub-district health promoting hospital directors in Roi-Et Province. Research and development health system journal. 2014; 8(1): 218-229. Thai.
7. Auten G, Witat J. Personal characteristic and factor in administration affecting work practice standardized epidemiology contagious disease work of health officer at Sub-District Health Promoting Hospitals in Mahasarakham Province. Journal of the Office of DPC 7 Khon Kaen, 2014; 21(1): 63-74. Thai.
8. Sommay K, Witat J. Factors affecting the Operation of the Health sector of the Director of Tambon Health Promotion Hospitals in Khon Khon Province. Research and development health system journal. 2012; 9(2): 252-263. Thai.
9. Choochai S, Somsak C, Suphakit S, Ladda D, Supatra S, Kasem W. Service Manual of the District Health Promoting Hospital. 3rd ed. Bangkok: Organization Veterans; 2010. Thai.
10. Suwichai T, Prachak B. Administrative factors and Critical success factors affecting surveillance and rapid response performance of health personnel at sub-district health promoting hospitals, Khon Kaen Province. Journal of the Office of DPC 7 Khon Kaen, 2018; 25(1): 23-61. Thai.
11. Phetsamorn P, Prachak B. Sub-District Health Service System Development Performance of the Directors at the Sub-District Health Promoting Hospitals, Nong Khai Province. KKU Journal for Public Health Research, 2017; 10(3): 11-22. Thai.

12. Kosol S, Prachak B. Factors affecting the Community Health Center Performance of Sub-District Health Promoting Hospitals, Khon Kaen Province. *Research and Development Health System Journal*, 2016; 9(2): 252-263. Thai.
13. Khon Kean Provincial Health Office. Report on the number of Thai traditional medicine personnel Khon Kaen. Documentation of the workshop to create a strategic plan for the practice of traditional Thai medicine Folk medicine And alternative medicine 2018. Khon Kean: Office; 2018. Thai.
14. Cohen J. *Statistical power analysis for behavioral sciences*. 2nd ed. New Jersey: Lawrence Eelbaum Associates. 1988.
15. Charutsri A, Prachak B. Motivation Affecting the Performance on Thai Traditional Medicine Standard of Health Personnel at Primary care Unit Nongkhai Province. *Journal of the Office of DPC 6 Khon Kaen*. 2009; 16(4): 66-78. Thai.
16. Likert R. *Attitude theory and measurement*. New York: Wiley & Son. 1967.
17. Samroeng C, Suwan B. *Social science research methodology*. Khon Kaen: Department of sociology and anthropology, Faculty of humanities and social science, Khon Kaen University; 2004. Thai.
18. Elifson K. *Fundamental of social statistics*. New York : McGraw-Hill.1990.
19. Taweelert C, Prachak B. Organizational Climate and Critical Success Factors Affecting Performance of Family Care Team at Sub-District Level in Nongbua Lamphu Province. *KKU Res J(GS)*, 2018; 18(3): 124-135. Thai.
20. Wasan B, Prachak B. Factors affecting job performance according to the roles of public health administrators in the Municipality of Public Health Region 12. . *KKU Res J(GS)*, 2011; 16(6): 693-705. Thai.
21. Nuttapol Y, Prachak B, Surachai P. Critical success factors and Organization climate affecting the Research for solving health problem of Public Health Officers at Sub-district Health Promoting Hospitals in Khon Kean Province. *KKU Res J(GS)*, 2018; 19(1): 149-160. Thai.

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

คุณลักษณะส่วนบุคคล	การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
เพศ (หญิง)	0.037	0.672	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	0.159	0.065	ไม่มีความสัมพันธ์
สถานภาพสมรส(สมรส)	0.033	0.700	ไม่มีความสัมพันธ์
ระดับการศึกษา(ปริญญาตรีหรือสูงกว่า)	0.017	0.848	ไม่มีความสัมพันธ์
ตำแหน่ง (เจ้าพนักงานสาธารณสุข)	-0.150	0.863	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	0.138	0.109	ไม่มีความสัมพันธ์
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	0.297	<0.001	ต่ำ
ได้รับการฝึกอบรม (เคย)	0.069	0.423	ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยแห่งความสำเร็จกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการ แพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	การปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)
	ผู้บริหารทุกระดับให้การสนับสนุนและติดตาม	0.521	<0.001
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับมีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนา	0.544	<0.001	ปานกลาง
พื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม	0.514	<0.001	ปานกลาง
การทำประชาคมเพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ	0.489	<0.001	ปานกลาง
การพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาล และภาพลักษณ์	0.703	<0.001	ปานกลาง
ความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ	0.660	<0.001	ปานกลาง
รวม	0.700	<0.001	ปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าสถิติการวิเคราะห์หาคออยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทยของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² Change
1. การพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาล และภาพลักษณ์	0.308	0.368	3.718	<0.001	0.703	0.495	-
2. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	0.022	0.233	4.149	<0.001	0.739	0.546	0.051
3. ความเชื่อมโยงกันในเครือข่ายบริการสุขภาพ	0.234	0.286	3.114	0.002	0.760	0.578	0.032
4. พื้นที่ที่สมัครใจและชุมชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม	0.135	0.148	2.176	0.031	0.770	0.593	0.015

ค่าคงที่ = 1.146, F = 47.682, p-value < 0.001, R = 0.770, R² = 0.593, R²_{adj} = 0.580